

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ФІТОНЦИДОЛОГІЯ

спеціальність	091 Біологія	обов'язковість дисципліни	вибіркова
освітня програма	не обмежено	факультет	агрономії та захисту рослин
освітній рівень	не обмежено	кафедра	Землеробства та гербології ім. О. М. Можейка

ВИКЛАДАЧ

Заярна Олена Юріївна

Вища освіта – спеціальність захист рослин
Науковий ступінь – кандидат сільськогосподарських наук 06.01.11 – фітопатологія
Вчене звання – асистент кафедри Землеробства та гербології ім. О. М. Можейка
Досвід роботи –

телефон	0502827797	електронна пошта	afzxo27@btu.kharkov.ua	дистанційна підтримка moodle	https://centaurus.kh.ua

До викладання дисципліни долучені:

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ (ДИСЦИПЛІНУ)

Мета	формування у студентів знань і вмінь з наукових основ щодо використання фітонцидно-лікарських рослин та їх фітонцидів в різних напрямках господарського комплексу України.
Формат	лекції, практичні заняття, самостійна робота
Деталізація результатів навчання і форм їх контролю	розуміння історії формування і сучасної структура системи органічного світу до рівня відділів та типів / тестування
Обсяг і форми контролю	6 кредити ECTS (180 годин): 24 годин лекції, 36 годин практичні заняття, 120 годин самостійна робота; модульний контроль (2 модулі); підсумковий контроль – диференційований залік.
Вимоги викладача	вчасне виконання завдань, активність
Умови зарахування	після засвоєння наступних компонентів: вільне зарахування

ВІДПОВІДНІСТЬ СТАНДАРТУ ОСВИТИ І ОСВІТНІЙ ПРОГРАМИ

Компетенції	ЗК03 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях ЗК04 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК09 Здатність діяти соціально відповідально і свідомо з метою збереження природного навколишнього середовища. СК04 Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах. СК06 Усвідомлення необхідності збереження біорізноманіття, охорони навколишнього середовища, раціонального природокористування. СК09 Здатність аналізувати результати взаємодії біологічних систем різних рівнів організації, їхньої ролі у біосфері та можливості використання у різних галузях господарства, біотехнологіях, медицині та охороні навколишнього середовища.	Програмні результати навчання	ПР01 Розуміти соціальні та економічні наслідки впровадження новітніх розробок у галузі біології у професійній діяльності. РН03 Планувати, виконувати, аналізувати дані і презентувати результати експериментальних досліджень в галузі біології. технології у сфері діяльності підприємств АПК. ПР08 Знати та розуміти основні терміни, концепції, теорії і закони в галузі біологічних наук і на межі предметних галузей. ПР09 Дотримуватися положень біологічної етики, правил біологічної безпеки і біологічного захисту у процесі навчання та професійній діяльності. ПР14 Аналізувати взаємодії живих організмів різних рівнів філогенетичної спорідненості між собою, особливості впливу різних чинників на живі організми та оцінювати їхню роль у біосферних процесах трансформації речовин і енергії. ПР21 Аналізувати інформацію про різноманіття живих організмів.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ (ДИСЦИПЛІНИ)

Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ФІТОНЦИДОЛОГІЇ.

Л 1*	Вступ. Фітонцидологія як наука, предмет і завдання, місце в системах наук. Фітонциди та їх визначення. Класифікація фітонцидно-лікарських рослин: 1)ботанічні аспекти класифікації; 2)загальні біологічні та агроекологічні особливості рослин; 3)структурно-логічна схема фітонцидології. Становлення фітонцидології.	ПЗ 1	Вивчення трав'янистих фітонцидно-лікарських рослин та їх фітонцидів. Вивчення однорічних та дворічних фітонцидно-лікарських рослин та їх фітонцидів. Блекота чорна, дурман, гірчиця.	СР	Робота з літературними джерелами та складання тестових завдань за темами лекцій і практичних занять
Л 2.	Історія розвитку вчення про фітонциди, перспективи вивчення їх біохімічного складу.	ПЗ 2	Ромашка лікарська, часник городній, нагідки лікарські.		
Л 3.	Особливості розвитку фітонцидології в Україні та інших країнах. Основні напрямки використання фітонцидності рослин.	ПЗ 3	Боби, волошка синя, гісоп лікарський.		
Л 4.	Фітонцидно-лікарські ресурси природних фітоценозів. Використання ресурсів біоценозів та їх фітоценозів.	ПЗ 4	Пастернак посівний, ріпа, селера пахуча, цибуля городня.		
		ПЗ 5	Коріандр посівний, фенхель звичайний, кмин звичайний.		
Л 5	Особливості заготівлі, зберігання та реалізації фітонцидно-лікарської сировини.	ПЗ 6	Кріп запашний, майоран садовий, чорнобривці.		
Л 6	Природоохоронні аспекти збору фітонцидно-лікарських рослин.	ПЗ 7	Вивчення багаторічних фітонцидно-лікарських рослин та їх фітонцидів. Алое деревовидне, барвінок малий, валеріана лікарська.		
		ПЗ 8	Ехінацея пурпурова, кропива дводомна, пижмо звичайне.		

Модуль 2. НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ФІТОНЦИДНО-ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ТА ЇХ ФІТОНЦИДІВ

Л 7	Класифікація і характеристика основних біохімічних сполук, що входять до складу фітонцидів. Основні фітонцидно-лікарські рослини, що введені, вводяться і перспективні в Україні.	ПЗ 9	Женьшень звичайний, м'ята перцева, конвалія звичайна.	СР	Робота з літературними джерелами та складання тестових завдань за темами лекцій і практичних занять
Л 8	Загальна класифікація фітонцидно-лікарських рослин. Стратегія і тактика їх вирощування. Видільні функції рослин.	ПЗ 10	Подорожник, звіробій звичайний, материнка звичайна.		
		ПЗ 11	Солодка гола, хрін звичайний, цикорій дикий.		

Л 9	Отруйні для людей і тварин фітонцидно-лікарські рослини. Їх домінантні біохімічні сполуки та період активного накопичення. Шляхи запобігання негативного впливу отруйних рослин на людей та корисне біорізноманіття.	ПЗ 12	Чистотіл звичайний, цмин пісковий, алтея лікарська.		
		ПЗ 13	Деревій звичайний, любисток лікарський.		
Л 10	Напрями використання фітонцидно-лікарських рослин. Фітодизайн відкритого і закритого типу. Особливості вирощування фітонцидно-лікарських рослин при фітодизайні відкритого і закритого типу. Особливості використання фітонцидно-лікарських рослин в гуманітарній та ветеринарній медицині. Особливості використання фітонцидно-лікарських рослин в харчовій, косметичній та парфюмерній промисловості, кормовиробництві і бджільництві.	ПЗ 14	Меліса лікарська, родіола рожева.		
		ПЗ 15	Кропива собача звичайна, чорнокорінь лікарський.		
		ПЗ 16	Особливості збирання, зберігання та використання фітонцидно-лікарських рослин.		
Л 11	Особливості вирощування фітонцидно-лікарських рослин та використання квіток рослин для отримання продукції бджільництва.	ПЗ 17	Основні показники вирощування поширених та перспективних рослин. Строки цвітіння квіткових рослин.		
Л 12	Сучасні методи захисту рослин. Фітонцидний метод захисту рослин від шкідливих комах, кліщів, гризунів.	ПЗ 18	Фітонцидний метод захисту рослин від хвороб.		

*Л – лекція, ПЗ – практичне заняття, СР – самостійна робота

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Література	1. Вигера С. М. Фітонцидологія з основами вирощування та застосування фітонцидно-лікарських рослин: Навч. посіб.- К.: Вирій, 2001.-160 с. 2. Вигера С. М. Фітонцидологія з основами вирощування та застосування фітонцидно-лікарських рослин: Навч. посіб.- Житомир: Рута, 2010.-160 с. 3. Писаренко В. М., Писаренко П. В. Захист рослин: екологічно обґрунтовані системи. - Полтава: Камелож, 2000.- 188 с. 4. Жарінов В. І., Остапенко А. І. Вирощування лікарських, ефіроолійних, пряно-смакових рослин.-К.: Вища школа, 1994.- 235 с.	Методичне забезпечення	1. Вигера С. Фітонцидологія з основами вирощування та застосування фітонцидно-лікарських рослин. :К.:Рута, 2009.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

СИСТЕМА		БАЛИ	ДІЯЛЬНІСТЬ, ЩО ОЦІНЮЄТЬСЯ
Підсумкове оцінювання	100 бальна сумарна ECTS	до 20	відповіді на залікові питання
Модульне оцінювання	бальна сумарна	до 60	відповіді на тестові питання
		до 20	усні відповіді на практичних заняттях

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Всі учасники освітнього процесу (в тому числі здобувачі освіти) повинні дотримуватися кодексу академічної доброчесності та вимог, які прописані у положенні «Про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДБТУ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, поважати гідність один одного, проявляти доброзичливість, чесність, відповідальність.